

Kommunstyrelseförvaltningen
Utvecklingsavdelningen
Lisa Hansson
0346-88 54 05
Lisa.Hansson@falkenberg.se

Justitiedepartementet

Remiss - Utkast till lagrådsremiss; Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

Falkenbergs kommun har beretts möjlighet att yttra sig över Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss - Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. I utkastet föreslås att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige ska fortsätta att gälla till och med den 19 juli 2021. Som en följd av förslaget och mot bakgrund av Sveriges åtaganden enligt bl.a. FN:s och EU:s konventioner¹ föreslås alternativt skyddsbehövande ges samma möjlighet till familjeåterförening som flyktingar. Vidare föreslås en bestämmelse om permanent uppehållstillstånd i vissa fall för utlänningar som har fötts i Sverige och som sedan födseln är statslösa. Lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreslås träda i kraft den 20 juli 2021 och upphöra att gälla den 20 januari 2025.

Falkenbergs kommun ser positivt på förhöjd möjlighet till familjeåterförening för alternativt skyddsbehövande samt möjlighet att beviljas permanent uppehållstillstånd för statslösa födda i Sverige. En förlängning av tillfälliga uppehållstillstånd med fortsatt tidsbegränsning försvårar dock såväl för enskilda kommuninvånare som kommunal förvaltning. Falkenbergs kommuns yttrande antyder att kostnader för kommunen riskerar öka som en följd av lagförändringarna.

Falkenbergs kommuns synpunkter i övrigt följer nedan.

Övergripande kommunala konsekvenser (5.1)

Generellt påverkar en förlängning av den tillfälliga lagen, kommunens strategiska hållbarhetsarbete och tillväxtmål. Strukturella förutsättningar för en hållbar tillväxt bygger på kännedom om demografiska förändringar i förhållande till sociala-, ekonomiska- och ekologiska utmaningar. Falkenbergs kommun växer för en hållbar framtid. En betydande del av tillväxten beror på antalet skyddsbehövande invånare med uppehållsrätt i Sverige. Liksom lagrådsremissen beskriver kvarstår stora utmaningar för

¹ Konvention om begränsningar av statslöshet & den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheter och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Sveriges kommuner inom flera områden.² Fortsatta tidsbegränsningar av uppehållstillstånd för skyddsbehövande påverkar kommunal verksamhet inom flera områden. Antalet tillfälliga bostadskontrakt, segregerade bostadsområden samt segregation inom och emellan skolor beror i hög utsträckning på tillfälliga lösningar i relation till tillfälliga uppehållstillstånd. Det är givet att bristen på långsiktiga lösningar för Sveriges migrationspolitik även påverkar arbetsmarknadsåtgärder och social välfärd. Detta ställs förstas i proportion till de ansträngningar på välfärdssamhället en mer generös asylpolitik skulle kunna medföra.

Familjeåterförening (5.4)

Kommunen ställer sig bakom lagrådsremissens konstaterande av att allmänintresset för en restriktiv familjeåterförening minskat i takt med antal minskade asylärenden.³ Möjligheten till återförening av närmast anhöriga tenderar dessutom många gånger skynda på etableringsprocessen och möjliggöra en långsiktig plan som medborgare i välfärdssamhället. Förslaget om att ge alternativt skyddsbehövande samma möjligheter till familjeåterförening som flyktingar ser Falkenbergs kommun positivt på.

Försörjningsstöd (5.4)

Förslaget att även skyddsbehövande som ansökt om uppehållstillstånd efter den 24 november 2015 skall få samma möjlighet att återförenas med sin familj som flyktingar innebär bland annat att de som inte tidigare haft rätt till familjeåterförening undantas från försörjningskravet.⁴ Detta kan komma att påverka kommunens ekonomi i form av ekonomiskt bistånd under långa perioder. Eftersom uppehållstillståndet baseras på anknytningspersonens tillstånd (§8 den tillfälliga lagen) riskerar uppehållstillståndet för familjemedlemmar understiga ett år och därmed inte berättiga statlig ersättning.

Bostad (4.2, 5.4)

Ingenstans i utkastet av lagrådsremissen går att utläsa boendesociala konsekvenser av utökad möjlighet till familjeåterförening. Kravet på tillräckligt stor bostad antas falla bort liksom försörjningskravet. Det innebär att familjer ibland återförenas utan att ha någonstans att bo och/eller med trångboddhet som följd. En del familjer kommer sannolikt även hamna i undermåliga bostäder. Eftersom kommunen har det yttersta ansvaret för samtliga invånare och i synnerhet barn, påverkar brister i bostadssituationen kommunens redan ansträngda situation med få hyresrätter i relation till befolkningens storlek. Kortsiktiga boendelösningar innebär ofta förhöjda kostnader och försvårade sociala konsekvenser. Upprepade flyttar mellan tillfälliga boenden leder också till ökad risk beträffande skolbyten och försvårad etablering. Kostnader för anskaffning av bostäder bedöms öka till följd av förhöjd andel anknytningsärenden och i viss mån även för ungdomar med uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

² Utkast till lagrådsremiss, s. 28.

³ Utkast till lagrådsremiss, s. 34.

⁴ Utkast till lagrådsremiss, s.37

Permanent uppehållstillstånd i vissa fall (5.6, 8)

Av barnkonsekvensanalysen framställs förslagen om att statslösa barn födda i Sverige ska ha rätt till permanent uppehållstillstånd med syfte att kunna bli svenska medborgare som en positiv förstärkning av barnrättsperspektivet.⁵ Det saknas dock ett tydligt ställningstagande kring barnets föräldrar. Önskvärt vore om frågan problematiseras och att det klart och tydligt framgår om föräldrarna har möjlighet att ansöka om permanent uppehållstillstånd via anknytning till barnet. Kommunen ser positivt på att permanent uppehållstillstånd fortsatt kan beviljas vid egen försörjning genom anställning eller näringslivsverksamhet (17 §).

Studier på gymnasial nivå (5.5)

Personer som omfattas av lagen för uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå deltar i utbildningen på samma grund som andra elever. Det innebär att eleverna presterar efter olika individuella förutsättningar. För enskilda elever innebär det att kraven att nå gymnasiebehörighet är för höga, medan det för andra inte utgör några problem. Falkenbergs kommun bedömer att påverkan på gymnasie- och vuxenutbildningen blir måttlig då antalet elever som omfattas med tiden kommer att minska. Däremot kan indirekta konsekvenser av icke fullföljda utbildningar påverka enskilda sökande liksom civilsamhälle och social omsorg. Flera elever bor i dagsläget i osäkra boendelösningar och Falkenbergs kommun förvaltar inga studentlägenheter. Risken för hemlöshet under lagens giltighetstid fram till år 2025 är därför stor. Bostadsanskaffning för målgruppen kan komma att påverka kommunens personella och ekonomiska resurser.

Ekonomiska konsekvenser (8)

I utkastet till lagrådsremissen framgår av bedömningen att förslagen inte medför nya åtaganden som innebär att den kommunala finansieringsprincipen behöver tillämpas. Falkenbergs kommuns yttrande antyder dock att kostnader för kommunen riskerar öka som en följd av lagförändringarna.

Barnrättskonsekvenser (5.2, 5.4, 5.6, 8)

Totalt sätt stärker lagförslagen barnens rättigheter. Förslaget innebär inte sådana begränsningar att föräldrar till ensamkommande får det svårare att få uppehållstillstånd, varför förslaget om förlängning av lagen inte bedöms innebära några förändringar för Falkenbergs kommuns verksamhet. Det saknas dock ett problematiserande kring barnens rätt till sina föräldrar i samband med införandet av möjligheten att erhålla permanent uppehållstillstånd för barn födda i Sverige, men inte för deras föräldrar. Falkenbergs kommun ser på en generell nivå att tillfälliga uppehållstillstånd påverkar förmågan att satsa på studier, integrationen och den psykiska hälsan negativt. Barn riskerar att drabbas extra hårt då de även drabbas av föräldrars trauman. Detta kan framför allt påverka verksamheterna med barn i de yngre åldrarna såsom förskolan och grundskolan. I synnerhet barn och barnfamiljer skulle gynnas av att få en kortare asyltid och ges permanenta uppehållstillstånd. Förslaget om fyra år och sex månader är en lång tid för

⁵ Utkast till lagrådsremiss, s. 45

barn. Barnombudsmannen har uttalat sig om att det krävs åtgärder för att säkerställa trygghet och skydd för barn som är på flykt, både i deras boende och i deras vardag, samt barnens rätt till utbildning⁶.

Sociala konsekvenser och psykisk ohälsa (5.3)

Förslaget till lagrådsremiss innehåller inga nya uppgifter som åläggs kommunen och en eventuell förlängning av den tillfälliga lagen bedöms inte påverka kommunal verksamhet.

Fortsatta begränsningar av möjligheten att erhålla permanenta uppehållstillstånd kan dock få konsekvenser för kommunens verksamheter inom social förvaltning såsom beskrivs i yttrandet.

Lagrådsremissens bedömning av att inga ändringar bör göras i den tillfälliga lagens bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter, ställer höga krav på myndigheternas agerande utifrån svenskt konventionsåtagande.⁷

En rapport från Röda Korset visar ett tydligt samband kring att integration och psykisk hälsa påverkas negativt av att inte bevilja permanenta uppehållstillstånd⁸.

⁶ <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/i-fokus-just-nu/barnombudsmannen-granskar-rattigheter-for-barn-pa-flykt/>

⁷ Utkast till lagrådsremiss, s. 31.

⁸ https://www.redcross.se/contentassets/4902f3efe95149158fd3b55310ef2cb8/humanitara_konsekvenser-av-den-tillfalliga-utlanningslagen.pdf